

Predmet: Ključ – Velagići II

Viši sud u Beogradu – Odeljenje za ratne zločine

Broj predmeta: K. Po2 2/2023

Krivično delo: ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SRJ, u saizvršilaštvu u vezi sa članom 22. KZ SRJ

Optuženi: Ilija Krčmar, Svetislav Račić, Željko Bajić, Nikola N. Ćuk i Nikola D. Ćuk

Glavni pretres: 28. 10. 2024.

Na današnji glavni pretres nisu pristupili sledeći svedoci: Mirsad Dervišević, koji je obavestio sud da ne bi putovao zbog svedočenja, ali bi svedočio putem video-veze; Vitomir Gajić, koji nije mogao da pristupi zbog brige o bolesnom članu porodice, za šta je sudu podneo dokaze, te da bi svedočio putem video-veze; Mladen Cekić, koji nije pristupio zbog zdravstvenog stanja i materijalnih prilika, i Miroslav Homa, kome nije uručen poziv, jer dva puta nije zatečen na adresi.

Ispitivanje svedoka Vladislava Samardžije

Svedok optužbe Vladislav Samardžija, nekadašnji pripadnik Teritorijalne odbrane Ključ, izjavio je da je poznavao optuženog Iliju Krčmara iz osnovne škole, ali ga je poslednji put video 1985. godine i u vreme događaja u Velagićima ga nije viđao. Istakao je da ostale optužene ne poznaje. U svom svedočenju naveo je da je u vreme predmetnog događaja bio je mobilisan u TO Ključ i sa tom jedinicom je, od 30. maja 1992. godine, bio smešten u novoj osnovnoj školi, koja se nalazila na 200–300 m od stare škole u Velagićima. U jedinici ih je bilo oko 200 i zadatak im je bio da obezbede novu školu. Objasnio je da je u Velagićima postojao punkt koji je obezbeđivala vojna policija, te da je možda bilo nekoliko pripadnika civilne policije, a da je od vojske tamo bila samo TO Ključ. Naveo je da se, po njegovom sećanju, tokom noći 31. maja 1992. godine, između 23 časa i ponoći, čula pucnjava, koja je mnoge od njih probudila. Toga dana nije bilo nikakvih neuobičajenih događaja, niti bilo kakve pucnjave. Sa prozora škole je video da sprovode u koloni muškarce koji su bili u civilnoj odeći i koji, prema onome što je video, nisu imali oružje. Iz kolone je prepoznao taksistu Mirsu Derviševića, Ramiza Draganovića i njegovog sina i starog Kerena, kome ne zna ime, ali zna da se prezivao Kerenović. Istakao je da je za streljanje civila saznao sutradan, kada su kod njih, u novu školu, došla dva policajca, tražeći zaštitu za vojnike koje su pobili civile, jer je iz Banjaluke dolazila vojna policija da ih uhapsi. Kasnije je iz priča čuo da su sutradan četvorica njih uhapšena, njihova imena nije znao, a istakao je i da se nije pričalo da li je još neko osim te četvorice učestvovao u streljanju. Svedoku nije poznato da li je njihova jedinica zbog hapšenja protestovala. Istog dana je ispred škole video i kamion i radnu mašinu, kao i da sa kamiona visi ruka osobe koju nije prepoznao. Prema njegovom saznanju, streljani civili odvezeni su prema Laništu. Rekao je da Gorana Amidžića [*Amidžić je bio komandir voda Vojne policije – prim. posmatrača*] ne poznaje i da mu ime ništa ne znači i ponovio je da tog dana tokom dana nije bilo pucnjave. Nije imao neposrednih saznanja da li su Muslimani u Velagićima imali vojne formacije, niti je čuo da je razlog zatvaranja civila to što nisu vratili oružje koje su zadužili. Istakao je da se u vojsci pričalo da je streljanje civila osveta za ubistvo mladih pripadnika JNA na aerodromu u Bihaću.

Ispitivanje svedoka Srboljuba Jovićinca

Svedok Srboljub Jovičinac je u vreme događaja bio zamenik vojnog tužioca u Banjaluci, a od leta 1993. godine vojni tužilac, i na toj funkciji je ostao do 1995. godine. Na pretresu je rekao da ne poznaje optužene. Prema njegovim rečima, osumnjičene za zločin u Velagićima je privela vojna policija i oni su izvedeni pred Vojni sud u Banjaluci. Dalje je objasnio da je, prema tadašnjem zakonu, istraga bila sudska, te da je istražne radnje preduzimao istražni sudija, a ne kao danas kada je istraga tužilačka. Od njega je tokom noći [*svedok nije precizirao kog dana – prim. posmatrača*] traženo da se uhapšeni puste iz pritvora, jer je jedinica kojoj pripadaju protestovala i pretila da će napustiti položaj. On je pozvao generala Talića [*Momira Talića, komandanta Prvog krajiškog korpusa Vojske Republike Srpske – prim. posmatrača*], koji mu je rekao da je situacija na tom delu ratišta vrlo teška i neizvesna, nakon čega je on procenio da je manja šteta da se osumnjičeni puste iz pritvora od toga da jedinica napusti položaj, pa je dao predlog istražnom sudiji da se puste iz pritvora. Naglasio je da je po postupku tužilac davao predlog, ali da istražni sudija nije morao da po njemu postupi. Njegova odluka se temeljila na stanju na frontu, nije hteo da dozvoli da jedinica napusti položaj, ali da toga nije bilo, ne bi doneo takvu odluku, jer je za to delo pritvor bio obavezan. Izjavio je da o samom događaju nema neposrednih saznanja, te da malo toga zna. Ne zna da li su to bili civili, da li se događaj odvio u školi, nema saznanja ko su bila lica koja su bila u školi i zbog čega su bili zatvoreni. Naveo je da mu je poznato da je tih dana napadnuta kolona kod Gornje Sanice, a da je drugi napad bio u Hambarinama kod Prijedora, što mu sa ove tačke gledišta izgleda kao inicijalna kapisla za ove događaje. Svedok je nakon toga, 29. jula 1993. godine, podneo predlog istražnom sudiji Vojnog suda da se zastane sa istražnim postupkom prema Amidžić Goranu i ostalim osumnjičenima, jer je većina osumnjičenih nedostupna organima i „ne mogu se priveriti i staviti u pritvor”, a da se iz pritvora puste Bajić Željko i Miljević Marinko. Svedok je istakao da nije odustao od krivičnog gonjenja, da je samo dao predlog da se zastane sa istražnim postupkom, ali da to nije odustanak od krivičnog gonjenja, te da je sud postupao po predmetu, jer mu je poznato da je pred kraj rata bila raspisana poternica, ali ne zna tačno kada. Objasnio je da je Vojno tužilaštvo bilo pri komandi Prvog krajiškog korpusa Vojske Republike Srpske, nije mu poznato da je na toj teritoriji postojala komanda TO, jer se saradnja bazirala na komunikaciji sa Prvim krajiškim korpusom, a ne sa lokalnim jedinicama, da je Ključ bio u zoni odgovornosti Drugog krajiškog korpusa, te da je saradivao i sa njim. Objasnio je da je vojno tužilaštvo kasnije postalo Osnovno tužilaštvo, koje je bilo nezavisno od linije komandovanja. Na pitanje odbrane da li su se muslimanske formacije smatrale paravojnim formacijama, odgovorio je da je to bila oružana pobuna protiv sistema koji je postojao. Objasnio je da je Amidžić, kao komandir voda vojne policije, trebalo da se javi vojnoj policiji brigada, a da li su to na terenu zvali TO, to nije znao da kaže.

Sledeći glavni pretres zakazan je za 4. 12. 2024. godine, sa početkom u 10 časova.